

АВТОБІОГРАФІЯ ТА СПИСОК ПРАЦЬ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА, СКЛАДЕНИ ДЛЯ ТОВАРИСТВА "ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ

11 листопада 1926 р.

Володимир Гнатюк уродився дій 9 (21) квітня 1871 р. в селі Бучачівці, Бучацького повіту, де його батько Михайло був дідом. Згодом перенісся батько до Григорівки, того ж міста, де служив довший час, а при кінці життя перенісся до новомосковського села Пужник, де мав мале господарство, і це кілька років працював у недалекім Бучачі.

В.Гнатюк був найстаршим сином у родині. Навчався читати сам, не маючи ще 6 років. Описи ходив хіміка літ до сімії школи в Бучачівці, і хоч передовідів із "класи в класі", то відмінності не міг отримати навчання, бо школа була однокласова, як членів всіх тодішніх сільських школ. Хоч батько бажав вивчати його до міської школи, то навчання засудженої обставини не дозволяли се зробити чимось, як восени 1883 р. Тоді батьку відійшло до Бучача, а, не маючи північних знань, мусив записати його "по прізвищу" до третьої класи [ак] з [ано] нормальної школи, хоч він зовсім привівав його до інших класів. Так само по скликанню третьої класи не вислано його до першої гімназії [загальній] класів, хоч багато "переслакувало" четверту класу і висувалося до гімназії. Вписався до гімназії лише восени 1885 р. і скликання члену гімназії (видою тоді в Бучачі не було) ще в липні 1889 р.

В вакансії того року, за іменем григорівського пароха Я.Богданівського, якій осенівського професора Ю.Племена, щоб його вислав до колегії св. Атанасія в Римі, вказавши статі місіонером і подорожувати по землях країн та подібністю з життям чужих народів. Епіскоп прийняв ветерана і обіцяв вислати його до Риму на початку наступного року, ци з причини звісіть хвороби аж тоді мала розичнощість наук в різних закладах. Коли однак патент засвоєння в наділжності епіскопа знов відійшов і так висувано його аж до марта 1890 р. В кінці дістал повідомлення, що на його місце призначено юного болгарина та що епіскоп все ж таки інше його вислав 1890 р., коли до того часу схоче чекати. Та він не тільки не хотів чекати, але і сам собі смію, ніколи не бути духовним, хоч родині були се радо бачити. А що висуватися до гімназії серед другого широку школиного не можна було, самому ж приготуватися на селі без никакої помочі і здати прописно п'яту класу було також, тобто, стративши цілий школиний рік, вписався восени 1890 р. до п'ятої класи в Станіславській гімназії і зможив там скінчіти зрадості в липні 1894 р.

Восени того ж року висався на філософічний факультет Львівського університету із 1898 р. одержав абсолюторю. З початком другого широку школиного 1898 р. лістом пропозицію (яку зробив професор Г.Г.Огієнський) із порозумінням з інспектором І.Ласінським) залишив посаду заступника учителя і академічний гімназії. При тій залишивши їх, що і в іншій школіній році пішлиши до Львова, коли вступну тепер до служби та зможе висуватися до учительського класу. В.Гнатюк залишив і здати стала заступником учителя. Якже ж було його здивувати, коли з кінцем вересня лістав повідомлення, що до трьох днів має обнати таку ж посаду в Самбірській гімназії. Він повернувся зараз же за посвідченням до інспектора І.Ласінського, але той відповів коротко: "Або єдете або розчинуйте!" -- "В такому разі я розчиняю!" -- відповів В.Гнатюк і розчіював тоді раз на все з учительською службою.

Професор М.Грушевський, довільвшись про його розчіювання з учительською службою, затримував йому статті секретарем Наук [загальними] та історичним [ім. Шевченко]. Він згодився з цим і залишивши на службу та зможивши, доки за ходоруванням тільки на хронічні недуги легенів, а опісля й нирок. Не можуши ходити і піднімати виходити з кімнати, він вінчав тепер тільки дві функції секретарські. Це підходило однакож пера і настільки пізвозвало йому лише здоров'я, прадре далі, головно на полі фольклору.

Залишивши до фольклору виявилось у цього юного від молодих літ, хоч і було зразу несподівано. Його діло по матері, Іван Савицькій, здав дуже багато казок, які сподівали йому, а баба Марія й мати Василія знали багато пісень, які не раз співали, а хлопчики перерімав. Крім того, у батьківській хаті зводилися шинедлі і вісни багато людей, які разом зімігли з різної теми та співали свої приходи, вискоти, казки та ін[ші]. Хлопчики вислухували усе та й багато житівлювани. Відіхнавши до Бучача, кузін собі потягну, він вже записував усі пісні, які знає. Казок не записував, співав собі тільки паголовок тих, що знає, і почавши їх піше сетьку.

Задовіль, що був під утрійою гімназії [загальній] класі, коли в Бережанах почала виходити піонерська газетка "Просвітіння" А.Джумінського. Один товариш, якого батько передмінував й, давніше було читати. Се захотіло його записати до іншої школи, як буде у четвертій класі (1899 р.), а вона редакція надрукувала й, після їх статтю [загальній] Рукописів (як згадував село на Бучачі), яку редакція також надрукувала. Се й була перша його друкована стаття. Коли ж чотвертий клас був призначений один рік після публікації, залишив в записуванням народних пісень. Дошов згаднув їх збірку вислав тоді до лістстраниці московської газети "Новий галичанин", що видавав П.Поліщук в Львові не з симпатії до московської мови, а яким він тоді ще не дуже розбирався, тільки тому, що в ній друковано народні пісні. Кілька з них надрукував редактор, високопозиційний правопис, а решта зберегла про пісні по укладку газети.

З причин острої неможливості, якій післявас у станіславській гімназії під дирекцією І.Керекарі, В.Гнатюк не писав і нічого за весь час побуту в Станіславові до часописів. Останніх він писав не тільки пісень, але й

прози продовжував, однак, далі і, коли приїхав 1894 р. до Львова, мав їх об'єднати збірку. Якраз того року з'явився у Львові "Towarzystwo Lwowskie", яке почало видавати свій орган "Lad". Головою його був львівський етнограф Доктор А.Каліна, на якого виклади ходили В.Гнатюк, Секретарем був Адольф Стиселецький, в членом видаву, між іншими, І.Франко, В.Гнатюк після цієї збірки до етнографії до І.Франка і передав їй йому для перегляду. Описи дісталася вони в руки А.Стиселецькому і запропонували у цього.

З цих записів надрукував ділко І.Франко в "Житті і Слові", де помістив також відьмака статтю В.Гнатюка. В VI т. "Записок Наукового та історичного [ім. Шевченка]" надрукував В.Гнатюк рецензію на фольклорну збірку В.Ястrebова з Херсонщини і під тим часом став істотним співробітником. В 1895 р. відвідав свою першу екскурсію на "Угорську Русь" і написав з неї свої враження в часописі "Радика", якій вийшли лише кілька чисел. Матеріали, які вівтарів тоді і в наступних екскурсіях, друкували в "Етнографічному збірнику" і "Матеріалах до української етнографії".

Майже всі свої праці друкували В.Гнатюк по українських журналах та часописах і окремих збірках. У чужих мовах друкували небагато, та їх то головно або інформативні статті, або такі, яких в українських виданнях не можна було надрукувати. Практично всі відомі в наукових кругах праці він підтримав у публікації і вживанні в таких авторитетних виданнях, як "Archiv für slavische Philologie", "Mitteilungen der anthropologischen Gesellschaft" (Відень), "Zeitschrift für ostpreußische Volkskunde" (Відень), "Zeitschrift für Volkskunde" (Відень), "Narodopisnyj sbornik československy" і "Narodopisnyj vestník československy" (Прага), "Listy filologicke" (Прага), "Przegląd rozwieczny" (Краків), "Wisa"** (Варшава), "Ізвестія Руської Академії наук" (Петропавлівськ), "Київська старина" (Київ), і інші. За збірку вівтарів про орнамент дістав В.Гнатюк від Росії** ім. А.Котляревського.

Виниклої присвячені працям В.Гнатюка, вибирали його різні товариства* своїм членом. І так став він: дійсним членом Наукового товариства ім.Шевченка (I. VI. 1899 р.), членом-кореспондентом Російської Академії наук у Петербурзі (29 XII 1902 р.), членом Української Академії наук у Києві (кадетра стиграфії, 1924 р.), членом-кореспондентом товариства Narodopisna Společnost Ceskoslovenska*** у Празі та товариства Verein für ostpreußische Volkskunde**** у Відні, почесним членом Німецької Bath Gesellschaft für geistige Volkerverstehen und Volkergeistorschungen**** у Берліні, почесним членом товариства "Просвіта" в Ужгороді, почесним членом Етнографічного товариства в Києві.

Важливі праці В.Гнатюка отримали:

Угорська Україна

"І ми в Європі" Протест галицьких русинів против мадірського тисячоліття. Написано на спільному з доктором І.Франком. ("Літературно-наукова бібліотека", кн. 32 видачі редакції "Житті і слова"), стор. 36, 16. 1896.

"Принцип до історії зносин галицьких і угорських русин" (Відокттри в "Літературно-наукового вістника", кн. II), стор. 16. 1899.

"Русині оселі в Бачці (в полуздній) Угорщині" (Записки, т. XXII), стор. 58. 1898.

"Слов'янський опришок Яношік в народній поезії" (Записки, т. XXXI-II). Стор. 50. 1899.

"Русини Правичинської епархії і їх говори" (Записки, т. XXXV-VI), стор. 70. 1900.

"Словаки чи русини?" (Записки, т. XLII), стор. 182. 1901.

"Угорські духовні віри" (Записки, т. XVI-VII і XLIX), стор. 1. 266. 1902.

"Весілля в Керестурі" (Бачч-Бодрозіків столиці, в полуздній) Угорщині. ("Матеріали до української етнографії", т. X), стор. 56. 1908.

"Легенда про три жіночі іща" Принцип до історії вандриків фольклорних мотивів. ("Записки", т. XCII), стор. 12. 1910.

"Запропонена збірка карпато-українських казок" (Записки, т. CXVII-CXVIII), стор. 10. 1914.

Етнографічні матеріали з Угорської України містять казки, байки, перекази, легенди, новелі, анекdoti, пісні, записані в часі педагогічної та пінічної та полуздній Угорщині. ("Етнографічний збірник", т. III-IV, IX, XXV, XXIX-XXX). Т. I, стор. 20+236. 1897; т. II, стор. 8+254. 1898; т. III, стор. 4+284. 1900; т. IV, стор. 22+248. 1909; т. V, стор. 8+318. 1910; т. VI, стор. 4+356. 1911.

"Russini v Ulrich" ("Slovanský Riebled"), ****, ч. 5, стор. 216-222, ч. 9, стор. 418-427. 8. 1899.

Галицька і Південно-українська Україна

"Лірик" Містить змістовну побуту ліриків, словарець іх жаргону та їх пісні. ("Етнографічний збірник", т. II), стор. 76. 1896.

"Легенда в Хітарського збірника". I полов. XVIII в. ("Записки", т. XVI), стор. 1. 38. 1897.

"Народна позиція і способ її приправи у Східній Галичині" ("Матеріали до Української етнографії", т. I, стор. 14. 1899.

"Кашперівщина УГаличині" ("Матеріали до Української етнографії", т. I), стор. 1. 1899.

"Польські етнографи про русинів". Рецензія на три етнографічні збірки. ("Записки", т. XXXI), стор. 16. 1899.

"Гауптвартівство у Східній Галичині" ("Матеріали до Української етнографії", т. III), стор. 14. 1900.

"Пісні новотварів у українсько-руській народній мові" ("Записки", т. LII), стор. 1. 66. 1903.

"Гуцулінці" Рецензія. ("Київська старина".

т. LXXXVIII, кн. II), стор. 50. 1905.

"Зносини українців із гербами" ("Науковий збірник", присвячений проф. М.Грушевському), стор. 136. 1906.

"Народна позиція на Бойківщині" ("Науковий збірник", присвячений проф. М.Грушевському) стор. 1. 20. 1906.

"Як писати замінник "ся" при дієсловах?" ("Записки", т. XXX), стор. 18. 1907.

"Віршова легенда про рицара і смерть" ("Записки", т. XXXV), стор. 20. 1908.

"Бойківське поселення в Мишниці. Старо-Самбір[ський] нов[іт]" ("Матеріали до української етнографії", т. X), стор. 30. 1908.

"Ходечський співаки Левицьких" ("Записки", т. XCI), стор. 32. 1909.

"Die Blankenauer. Eine Episode aus den ukrainischen Hochzeitsbrauchen" ("Anthropophytes", T. VI, Leipzig)****, стор. 1. 39. 1909.

"Купання і плавання під час у Галічині" ("Матеріали до української етнографії", т. XV), стор. 24. 1912.

"Народні оповідання про тютюнопарів" ("Записки", т. CXXII), стор. 1. 46. 1915.

"Національне відродження австро-угорських українців" (1772-1880). (Відень), стор. 66. 1916.

"Причини до пізнання Гуцулщини" ("Записки", т. CXXIII-IV), стор. 58. 1917.

"Українська народна «словесність». В справі записів українського етнографічного матеріалу" (Відень), стор. 48. 1917.

"Мик. Коцюбинський". Листи до Володимира Гнатюка. З предмовою і поясненням В.Гнатюка (бібліотека "Діла"), стор. 1. 168. 1914.

"Галицько-руські анекdoti" ("Етнографічний збірник", т. VI), стор. 12+374. 1899.

"Галицько-руські народні легенди" (т. I-II) (Етнографічний збірник", т. XII-XIII), т. I, стор. 12+216. 1902; т. II, стор. 6+288. 1902.

"Знайди до української демонології" (т. I-II) ("Етнографічний збірник", т. XV, XXXIII, XXXIV), т. I, стор. 1. 4+272. 1903; т. II, вип. 1, стор. 1. 42+238. 912; т. II, вип. 2, стор. 1. 24+280. 912.

"Кубанція й кубанські українці" ("Видання товариства "Просвіта"), стор. 50. 1920.

"Ілюстровані видання народної словесності".

"Народні казки". З образками Володимира Гнатюка. ("Літературно-наукова бібліотека", Серія 1 ч. 136), стор. 10+168. 1913.

"Баронський син в Америці". Вибір народних казок з образками Юлії Панькевич. (Відомство "Українська книжка"), стор. 1. 12+136. 1918.